

שתי רשויות, דרך אחת, אפס התנגדות

מעצרים שרירותיים ועינויים תחת הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס

HUMAN
RIGHTS
WATCH

שתי רשויות

דרך אחת

אפס התנגדות

מעצרים שרירותיים ועינויים תחת הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס

תקציר

ב-25 השנים שחלפו מאז ניתנה לפלסטינים מידה מסוימת של שלטון עצמי בגדה המערבית וברצועת עזה, רשויותיהם הקימו מנגנוני דיכוי במטרה לחסל כל התנגדות, בין היתר תוך שימוש בעינויים.

בשנים האחרונות הן הרשות הפלסטינית שבשליטת פתח בגדה המערבית והן תנועת ההתנגדות האסלאמית (חמאס) ברצועת עזה ביצעו מעצרים שרירותיים רבים בגין ביקורת שנמתחה על הרשויות בדרכים לא אלימות, בעיקר באמצעות המדיה החברתית, על-ידי עיתונאים עצמאיים, בקמפוסים של אוניברסיטאות ובהפגנות. עם העמקת המחלוקת בין פתח לחמאס, למרות ניסיונות הפיוס, הן שירותי הביטחון של הרשות הפלסטינית והן אלה של רשויות חמאס מיקדו את מאמציהם בתומכי הצד היריב. הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס משתמשות במעצר כדי להעניש את מבקריהן ולהרתיע אותם ואנשים אחרים מפני אקטיביזם. לצורך כך הן מסתמכות, בעיקר, על חוקים רחבים מדי, המגדירים כעבירה פלילית פעילות כמו גרימת "סכסוכים בין פלגים" או "העלבת בכירים". במתקני המעצר, כוחות הביטחון מתגרים בעצירים באופן קבוע, מאיימים עליהם, מכים אותם וכופים עליהם תנוחות לחץ מכאיבות למשך שעות.

דו"ח זה הוא תוצר של תחקיר שערך ארגון Human Rights Watch במשך שנתיים נושא דפוסי מעצר ותנאי כליאה. הוא מתבסס על 86 מקרים מהגדה המערבית ומרצועת עזה, המוכיחים כי הרשויות הפלסטיניות עוצרות כדבר שבשגרה אנשים שהתבטאויותיהם הלא אלימות אינן נושאות חן בעיניהן ומענות אנשים המוחזקים במשמורתן. ממצאים אלה עולים מראיונות עם 147 אנשים, רובם עצירים לשעבר, אך גם בני משפחה, עורכי דין, נציגי ארגונים לא ממשלתיים ורופא; וכן מבחינה של ראיות מצולמות ותיעוד וידאו, דוחות רפואיים ומסמכים של בתי משפט.

ארגון Human Rights Watch אף פנה בכתב למנגנוני הביטחון ולרשויות העיקריות המעורבות במעשים אלה בגדה המערבית וברצועת עזה, וקיבל תגובות מהותיות מכל אחת מהן. תגובות אלה קיבלו ביטוי בדו"ח והן אף מופיעות במלואן בסופו. כל הגופים הללו התכחשו לכך שההפרות אינן מוגבלות למקרים חריגים, וטענו כי מקרים אלה נחקרים כאשר הם מובאים לידיעת הרשויות, ואלה ממצות את הדין עם האחראים. הראיות שנאספו על-ידי ארגון Human Rights Watch ואשר מוצגות בדו"ח זה סותרות טענות אלה.

המעצרים בגין התבטאויות לא אלימות מהווים הפרה חמורה של משפט זכויות האדם הבינלאומי, ומנוגדים לחובות המשפטיות המוטלות על הרשות הפלסטינית עקב הצטרפותה לאמנות בינלאומיות מרכזיות בתחום זכויות האדם בחמש השנים האחרונות. העינויים שנוקטות הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס עלולים לעלות לכדי פשע נגד האנושות, בהינתן השימוש השיטתי הנעשה בהם במשך שנים רבות.

גורמי הביטחון העיקריים המעורבים בהפרות המתוארות בדו"ח זה כוללים את מנגנון "ביטחון הפנים" של רשויות חמאס ואת מנגנון "הביטחון המסכל", "שירותי המודיעין" ו"ועדת הביטחון המשותפת" של הרשות הפלסטינית. כוחות הביטחון של הרשות פועלים בעזרת תמיכה ניכרת מארצות הברית ומאירופה ובתיאום עם הצבא הישראלי. רשויות חמאס מקבלות סיוע כספי מאיראן, קטאר ותורכיה.

לשתי הרשויות יש מנגנונים שנועדו לקבל תלונות מאזרחים ומארגונים המעלים חששות בנושא ולחקור עוולות שבוצעו כביכול בידי כוחות הביטחון. אולם, על פי מידע שמסרו מנגנוני הביטחון לארגון Human Rights Watch, רק לעתים רחוקות הדבר מוביל לממצאים בדבר מעשים פסולים, וצעדים משמעותיים או העמדות לדין בגין הפרות חמורות נדירים עוד יותר.

מעצרים שרירותיים

הן הרשות הפלסטינית והן רשויות חמאס הידקו את שליטתן בערוצים העיקריים שדרכם יכולים פלסטינים בגדה המערבית וברצועת עזה להביע התנגדות. שתי הרשויות מכחישות באופן חד משמעי כי הן מבצעות מעצרים שרירותיים, ועומדות על כך שהן פועלות בהתאם לחוק. עם זאת, מהתיעוד של ארגון Human Rights Watch עולה כי שתי הרשויות עוצרות באופן קבוע אנשים המותחים עליהן ביקורת, ללא יסוד סביר לחשוד כי ביצעו עבירה מוכרת, ומסתמכות על האשמות מפוקפקות או מנוסחות בהרחבה על מנת להצדיק את החזקתם ולהפעיל עליהם לחץ להפסיק את פעילותם. אף שההתנהלות הספציפית בגדה המערבית שונה מזו שברצועת עזה, התוצאה בשני המקומות היא צמצום המרחב של חופש הביטוי, ההתאגדות וההתכנסות.

התנגדות פוליטית

הרשות הפלסטינית שבשליטת פתח עצרה באופן שיטתי פעילים ותומכים של חמאס או של ארגונים המזוהים עם חמאס, אך ורק בשל השתייכותם או התבטאויותיהם הפוליטיות. רשויות חמאס ביצעו הפרות דומות נגד תומכי פתח או אנשים שמילאו תפקידים בממשלת הרשות הפלסטינית, ובכלל זה במנגנוני הביטחון, לפני השתלטות חמאס על הרצועה בשנת 2007.

בגדה המערבית, למשל, עצרו כוחות הרשות הפלסטינית 15 פעמים לפחות את אוסאמה א-נבריסי בן ה-38, לאחר שסיים לרצות עונש של 12 שנות מאסר בישראל באוקטובר 2014, ובכלל זה יומיים בלבד לאחר שחרורו. זאת, ככל הנראה בגלל מעורבותו בגוש הפוליטי של חמאס בעת שהוחזק בכלא הישראלי. א-נבריסי הוחזק, בהוראת גורמים רשמיים מקומיים, בסוג של מעצר מינהלי שהשימוש בו הולך וגובר בשנים האחרונות ואשר הנהלים המשפטיים שנקבעו בחוק סדר הדין הפלילי הפלסטיני אינם חלים עליו.

ברצועת עזה עצרו רשויות חמאס בינואר 2017 את עבד אל-באסט אמום, לשעבר איש הביטחון המסכל של הרשות הפלסטינית, בגין מעורבותו במחאה על הקיצוצים בחשמל. חוקר אמר לאמום: "אתם אנשי הפתח רוצים לגרום לאנרכיה ותוהו ובוהו, אתם רוצים לערער את הביטחון", אך לא פירט האשמות ספציפיות כלשהן בפעילות בלתי חוקית מלבד השתתפות בהפגנה שהתקיימה ללא רישיון.

מדיה חברתית

הרשויות הפלסטיניות ביצעו עשרות מעצרים בגין פרסומים ביקורתיים בפלטפורמות של מדיה חברתית, שעליהן מסתמכים פלסטינים יותר ויותר כדי לחלוק את דעותיהם, לעמוד בקשר זה עם זה ולארגן פעילויות.

בגדה המערבית, למשל, שלחו כוחות הביטחון של הרשות הפלסטינית בספטמבר 2017 עשרה מאנשיהם לביתו של הפעיל עיסא עמרו בחברון, שעה לאחר שמתח בפייסבוק ביקורת על מעצרו של עיתונאי וקרא לרשות הפלסטינית לכבד את חופש הביטוי. הם החזיקו את עמרו במעצר במשך שבוע, טענו נגדו כי הוא רוצה להנהיג הפיכה, והאשימו אותו, על סמך הדברים שפרסם, בין היתר ב"גרימת סכסוכים בין פלגים", "העלבת בכירים" ו"העמדת הסדר הציבורי במדינה בסכנה". חמזה זבידאת, עובד בארגון לא-ממשלתי, אמר במאי 2016 כי אנשי כוחות הביטחון החזיקו בו במשך יומיים וחקרו אותו על פרסום במדיה חברתית הקורא לפלסטינים "להיאבק נגד הרשות הפלסטינית כמו שאנחנו נאבקים נגד הכיבוש". לדבריו הוא נשאל מדוע הוא מבקר את הרשות הפלסטינית ולא את חמאס.

בעזה, משטרת חמאס עצרה בחודש אפריל 2017 עובד סוציאלי בן 28, לאחר שפרסם בפייסבוק קטע מספרו של הסופר הפלסטיני ריסאן כנפאני. בחקירת המשטרה נשאל אילו ספרים אחרים קרא, והמשטרה האשימה אותו, בין היתר, ב"פגיעה ברגשות דתיים", ושחררה אותו רק לאחר שחתם על התחייבות שלא "לעשות שימוש לרעה במדיה החברתית". בחודש יולי 2017 החזיקו אנשי כוחות הביטחון גם בעיתונאי עאמר בעלושה למשך 15 יום לאחר ששאל בפרסום בפייסבוק: "אני תוהה אם הילדים של המנהיגים שלנו ישנים על הרצפה כמונו". אנשי כוחות הביטחון טענו כי הוא "מקור להסתה", ואמרו לו, על פי הטענה, "אסור לכתוב נגד חמאס, נירה בכך". הם האשימו אותו ב"שימוש לרעה בטכנולוגיה".

עיתונאים

הרשות הפלסטינית שבשליטת פתח ורשויות חמאס פעלו גם נגד עיתונאים, ובהם כאלה המזוהים עם המחנה היריב וכאלה שאינם מזוהים עם מי מהצדדים, ואשר פרסמו דיווחים המבקרים את מדיניותם.

בשנת 2017 עצרו כוחות הרשות הפלסטינית את העיתונאי ג'יהאד ברכאת, שצילם את ראש הממשלה ראמי חמדאללה במחסום ישראלי, ועיתונאי נוסף, סאמי א-סאעי, ששייתף רשימה של פלסטינים המוחזקים בבתי כלא ישראליים עם חבר חמאס בעזה. ברצועת עזה משטרת חמאס עצרה בספטמבר 2016 את העיתונאי מוחמד עות'מאן, בגין פרסום מסמך שהודלף המוכיח כי ראש ממשלה לשעבר בעזה ממשיך לקבל החלטות ממשלתיות. באוגוסט 2016 האשימה המשטרה עיתונאית

נוספת, האג'ר חרב, ב"הכפשה" ו"אי דיוקים" ביחס לתחקיר עיתונאי שכתבה ובו טענות על שחיתות במשרד הבריאות של חמאס בעזה.

בחודש יוני 2017 עצרו כוחות של רשויות חמאס את פואד ג'ראדה, כתב תאגיד השידור הפלסטיני, וחקרו אותו על שורה של דיווחי חדשות ביקורתיים ועל פרסום בפייסבוק שבו מתח ביקורת על קטאר, אז בת ברית של חמאס. מאוחר יותר, במועד סמוך, הם עצרו את בן דודו אשרף, החזיקו את שניהם במשך למעלה מחודשיים והאשימו אותם בבית משפט צבאי ב"פגיעה באחדות המהפכנית". זמן קצר לאחר מכן, באוגוסט 2017, עצרו כוחות הרשות הפלסטינית בגדה המערבית חמישה עיתונאים הנחשבים לאוהדי חמאס. תובעים אמרו לאחד מהם, ממדוח חמאמה מבית לחם, כי גורלו קשור לזה של ג'ראדה. ב-13 באוגוסט 2017 שחררו רשויות חמאס את ג'ראדה ולמחרת שחררה הרשות הפלסטינית את חמשת העיתונאים.

הפגנות

יכולתם של פלסטינים להשתתף בהפגנות פוליטיות נגד הממשלה בגדה המערבית וברצועת עזה מוגבלת גם היא. בגדה המערבית כוחות הרשות הפלסטינית עצרו עשרות מחברי מפלגת א-תחריר האסלאמית בשל הפגנות לא אלימות שארגנה המפלגה בפברואר 2017 נגד מכירת אדמת הווקף (ההקדש המוסלמי) בחברון.

ברצועת עזה משטרת חמאס עצרה מאות מפגינים שיצאו לרחובות בינואר 2017 כדי למחות על משבר החשמל. בין העצורים היה מוחמד לאפי, פעיל בן 25, שפרסם יום לפני ההפגנות סרטון וידיאו שבו קרא לאנשים להתקומם. הרשויות האשימו את לאפי ב"הסתה נגד הממשלה, פגיעה ברכוש ציבורי וקריאה לחולל מהומות", בגין מעורבותו בהפגנות. הוא שוחרר רק לאחר שחתם על התחייבות שלא "להשתתף בהפגנות בלתי מורשות כל שהן". מספר שבועות לאחר מכן עצרה משטרת חמאס למשך שבעה ימים את פעיל הפתח יאסר ושאה וחקרה אותו על פעולה שנקט מתוך סולידריות עם אנשים שנעצרו כשהפגינו נגד הקיצוץ בחשמל. במסגרת הפעולה עמד ושאה לצד כביש ראשי כשבידו שלט עם הכיתוב "לא למעצרים פוליטיים, לא לצווי איסור פרסום".

קמפוסים של אוניברסיטאות

הרשות הפלסטינית עוקבת מקרוב אחר ביקורת הנמתחת עליה באוניברסיטאות. בינואר 2017 עצרו כוחות הרשות את פארס ג'בור, סטודנט להנדסת חשמל בחברון, וחקרו אותו על השתתפותו ביריד ספרים שאורגן על ידי הגוש האסלאמי המזוהה עם חמאס בקמפוס. ג'בור סיפר לארגון Human Rights Watch כי כוחות הרשות הפלסטינית כבר עצרו אותו חמש פעמים קודם לכן בשל פעילותו הלא אלימה במסגרת הגוש, וכי תובעים האשימו אותו ב"החזקת נשק", "הקמת מיליציות", "עמידה בראש כנופיה חמושה" ו"הלבנת כספים", אבל שיחררו אותו מבלי להעביר את עניינו לבית המשפט. בפברואר 2017 עצרה משטרת חמאס את יוסף עומר, מרצה להיסטוריה באוניברסיטת אל-אקצה בעזה, יחד עם ארבעה

מרצים נוספים. זאת, ככל הנראה, בשל פעילותם באיגוד עובדי האוניברסיטה, שהתנגד לניסיון של רשויות חמאס למנות נשיא אוניברסיטה חדש מבלי להיוועץ ברשות הפלסטינית.

מעוזי אופוזיציה

כוחות משטרה פלסטיניים ביצעו פעולות שיטור אגרסיביות ביותר באזורים הנחשבים למעוזי האופוזיציה הפוליטית בגדה המערבית וברצועת עזה. בגדה המערבית מוקדו מעשי התגמול הקשים ביותר באזור שכם, ובמיוחד במחנה הפליטים בלאטה, הנחשב כבסיס תמיכה של מוחמד דחלאן, יריבו של הנשיא הפלסטיני מחמוד עבאס, ובעיר העתיקה של שכם, שם החריפו בשנים האחרונות המתחים בין תומכי הרשות הפלסטינית למבקריה. ברצועת עזה התמקד דיכוי ההפגנות בעקבות משבר החשמל של ינואר 2017 במחנות הפליטים, ובמיוחד במחנות אל-בוריג' וג'באליא, בהם התבצעה רוב מלאכת הארגון של ההפגנות.¹

עינויים והתעללות במשמורת

מהחקיר שערך ארגון Human Rights Watch, ואשר התבסס על 147 ראיונות, עולה עוד כי התעללות ועינויים ננקטים כדבר שבשגרה נגד אנשים המוחזקים במשמורת פלסטינית. הדבר נכון במיוחד לגבי אנשים המוחזקים במשמורת מנגנון ביטחון הפנים של חמאס בעזה ובמתקני הכליאה של כוחות שירותי המודיעין, מנגנון הביטחון המסכל וועדת הביטחון המשותפת של הרשות הפלסטינית ביריחו. העובדה שהשימוש בעינויים נעשה באורח שגרתי, מכוון וידוע היטב, ושטטיקות דומות ננקטות במשך שנים מבלי שגורמים בכירים בשתי הרשויות יפעלו להפסקת הפרות, הופכת פרקטיקות אלה לשיטתיות. הדבר אף מלמד על כך שהעינויים הם בגדר מדיניות ממשלתית הן אצל רשות הפלסטינית והן אצל רשויות חמאס.

התעללות באמצעות כפיית תנוחת לחץ המכונה "שאבחה", הנפוצה ביותר בהתנהלותן של הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס וננקטת זה שנים ארוכות נגד פלסטינים גם בידי ישראל, עלולה לעלות לכדי עינויים כאשר היא מהווה גרימה מכוונת של פגיעה חמורה.² על אף שהרשות הפלסטינית ורשויות חמאס מכחישות את השימוש ב"שאבחה", עשרות עצורים אמרו לארגון Human Rights Watch כי אנשי כוחות הביטחון הציבו אותם בתנוחות לחץ מכאיבות במשך שעות רבות בכל פעם. זאת, תוך שימוש בטכניקות משולבות שפעמים רבות לא הותירו כמעט עקבות על גופם או שלא הותירו סימן כלל.

¹ בסרטון מוסיקה שפרסם לקראת ההפגנות בנושא החשמל, מוחמד לאפי הכריז למעשה על "מהפכה היוצאת מהמחנות". ראו "Mhammedlafi – Your Right", סרטון וידיאו, 11 בינואר 2017, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=qcGo7GVfhPE>, (כניסה לאתר ב-30 באוגוסט 2018).

² Human Rights Watch, *Torture and Ill-Treatment: Israel's Interrogation of Palestinians from the Occupied Territories* (New York: Human Rights Watch, 1994), <https://www.hrw.org/legacy/reports/1994/israel>.

בגדה המערבית, שירותי המודיעין, מנגנון הביטחון המסכל וועדת הביטחון המשותפת משתמשים לעיתים קרובות ב"שאבח" במתקני המעצר שלהם ביריחו, אליהם הם שולחים באופן קבוע עצורים פוליטיים. עלאא זקיק, שנעצר באפריל 2017 בגין פעילותו בגוש האיסלאמי באוניברסיטה, אמר כי אנשי שירותי המודיעין אילצו אותו לעמוד בכל פעם למשך פרק זמן מסוים כשרגליו מפוסקות בתנוחה של ישיבה באוויר (half squat). לאחר מכן, הם אילצו אותו בכל פעם לעמוד על קצות אצבעותיו כשחבל מושך את ידיו לאחור. לדבריו, חוקר המכונה "הסוחט" אמר לו שהוא "יצא מפה על כיסא גלגלים", וכן "אנחנו נכריח אותך לשלם את המחיר על ההפיכה בעזה". העיתונאי סאמי א-סאעי, שהוחזק באותו מתקן מעצר חודשיים קודם לכן, אמר כי עם הגיעו אנשי כוחות הביטחון קידמו את פניו במילים: "היו לנו אנשים שנכנסו לפה עם שרירים ויצאו בלי שום שריר". הם קשרו את ידיו בחבל לתקרת חדר החקירה, ומשכו בחבל לאט לאט כדי להפעיל לחץ על זרועותיו. הדבר הסב לו כאב כה רב עד שהוא נאלץ לבקש מאיש כוחות הביטחון להרים עבורו את מכנסיו לאחור שעשה את צרכיו, כיוון שלא היה מסוגל לעשות זאת בעצמו.

ברצועת עזה, אנשי ביטחון הפנים מכניסים לעיתים קרובות את העצורים לחדר המכונה "האוטובוס", שבו הם כופים עליהם לעמוד או לשבת על כיסא של ילד קטן במשך שעות או אפילו ימים, עם הפוגות מועטות. פקיד ברשות הפלסטינית נעצר לאחר שחבר תייג אותו בפרסום בפייסבוק שקרא להפגין בשל משבר החשמל. הוא הוחזק רוב ימי מעצרו במתקן המעצר של מנגנון ביטחון הפנים בעיר עזה כשהוא נתון להתעללות המבוססת על החזקה בתנוחות לחץ. הדבר גרם לו לחוש "כאב חמור בכליות ובעמוד השדרה שלי", וכאילו צווארו עומד "להישבר" ו"גופו נקרע מבפנים". העיתונאים אשרף ופואד ג'ראדה הוחזקו במהלך החודש הראשון למעצרו ב"אוטובוס", שם אילצו אותם אנשי כוחות הביטחון לעבור לסירוגין בין עמידה לבין ישיבה על הכיסא.

כוחות פלסטיניים הן בגדה המערבית והן ברצועת עזה משתמשים בדרך קבע באיומים באלמות, התגריות, כליאה בבידוד ומכות, כולל הצלפה והלקאת כפות רגליהם של עצורים, כדי לסחוט הודאות מפעילים, להעניש אותם ולהטיל עליהם אימה. כאשר חבר מפלגת א-תחריר, פואז אל-חרבאווי, סירב לענות על שאלות במהלך חקירתו, חוקר איים לשבור את רגליו. אנשי כוחות הביטחון במתקן הכליאה של שירות המודיעין ביריחו הצליפו בכפות רגליו של הסטודנט להנדסה ג'בור והכו אותו עם צינור בצד גופו בעת שהוחזק בתנוחת "שאבח". הם אמרו לו: "אם לא הודית באשמה בחברון, אתה תודה פה". בחקירה הבאה אמרו לו אנשי כוחות הביטחון, בעת שבעטו בו והכו אותו באלה לסירוגין, "אתה מזוהה עם חמאס... יומך יבוא" ו"אם לא תדבר, תראה משהו שעוד לא ראית אף פעם". הם הכניסו אותו לתא בידוד, שם הוחזק למשך שבוע כשהוא מנותק מן הכלואים האחרים.

ברצועת עזה איש כוחות הביטחון גער בפעיל הפתח ושאה בגין כתיבתו על "נושאים רגישים" כמו אבטלה ורשלנות רפואית, ואמר לו: "בפעם הבאה אני אגרום לך נכות קבועה". הוא הכניס אותו ל"אוטובוס" למשך שלושה ימים. אמום, התומך בדחלאן, אמר כי אנשי כוחות הביטחון הצליפו בכפות רגליו ובחזהו עם כבל עד שהרגיש כי הוא "מאבד את ההכרה". אנשי כוחות הביטחון אמרו לעיתונאי עות'מאן שהם "יחסלו את העתיד שלו כעיתונאי" אם ימתח "ביקורת על

הממשלה או על מנגנוני הביטחון". הם הכניסו אותו ל"אוטובוס". חודשיים לאחר שחרורו הוא עזב את הרצועה עקב ההתעללות ולדבריו אינו מתכוון לשוב אליה.

הרשויות נוקטות באופן קבוע טקטיקות דומות, לעתים ביתר שאת, נגד אנשים שנעצרו בגין עבירות סמים או עבירות פליליות אחרות, כדי לסחוט מהם הודאות. בגדה המערבית, נער שהיה בן 17 בשנת 2017 אמר שבאפריל של אותה שנה כוחות הביטחון עצרו אותו למשך שבוע ועינו אותו שוב ושוב. השוטרים כבלו את ידיו מאחורי גבו והרימו אותו לאט לאט כשהם מכים אותו שוב ושוב בכפות רגליו עם אלה. כשלא היה מסוגל עוד לשאת את הכאב, הוא הודה בגניבת ציוד חקלאי. סארי סמנדר, נוצרי ירושלמי שנעצר לאחר קטטת רחוב ביוני 2017, אמר כי שוטרי הרשות הפלסטינית כינו אותו "חזיר נוצרי" ואמרו ש"דאעש (ארגון המדינה האסלאמית) צריך לבוא לטפל בו". הם חבטו בו, בעטו בו והטיחו את גופו בקיר שוב ושוב.

ברצועת עזה אמר החקלאי עימאד א-שאער, שנעצר בחשד להחזקת סמים, כי השוטרים קשרו בכבל את ידיו לתקרה ואת כפות רגליו לחלון והותירו אותו תלוי כשהם מצליפים שוב ושוב בכפות רגליו ובגופו עם כבל ואומרים לו: "תמות כאן אם לא תדבר". הוא הודה באשמה. למרות שנעצר למשך יום אחד בלבד, הוא אושפז בבתי חולים למשך חמישה ימים, כשהוא מאבד לסירוגין את הכרתו. הוא טופל בגין פגיעות הקשורות ליחס אליו במשמורת, שכללו יריקת דם, אי ספיקת כליות וסתירת כלי דם ראשי, כך על פי דוחות רפואיים ותמונות שבחן ארגון Human Rights Watch.

בגדה המערבית, חלק מהמעשים הקשים ביותר עליהם דיווחו עצורים אירעו במתקן הכליאה של ועדת הביטחון המשותפת ביריחו. במתקן זה אנשי כוחות הביטחון כופים על העצירים "שאבח" באופן קבוע ומחזיקים אותם לפרקי זמן ממושכים בתאי בידוד קטנים כשהם מנותקים מכלואים אחרים.³ צעיר ממחנה הפליטים בלאטה אמר כי אנשי כוחות הביטחון נתנו לו פעמיים מכות חשמל ופעם אחת קשרו חוט סביב איבר מינו. הוא סיפר כי היה עד למקרה שבו אנשי כוחות הביטחון פרקו את כתפו של עצור אחר, כשהכו אותו עם כיסא בעת שידיה היו קשורות מאחורי גבו. התיאור אושר על-ידי משפחתו של העציר השני, לאחר שביקרה אותו.

אפקט מצנן

בנוסף למעצרים ולעינויים, הרשויות נוקטות מספר טקטיקות אחרות כדי להעניש ולהרתיע פעילים, ובכלל זה החרמת המכשירים האלקטרוניים שלהם, השארת תיקי חקירה פתוחים ואילוצם של עצורים להתחייב להפסיק את מעורבותם בהתנגדות. החוקרים, הן מטעם הרשות הפלסטינית והן מטעם רשויות חמאס, מפעילים תדיר לחץ על העצורים לתת להם גישה לטלפונים הסלולריים שלהם ולחשבונותיהם במדיה החברתית. ממשלות יכולות לנצל טכנולוגיה הנגישה בקלות כדי

³ ראש ממשלת הרשות הפלסטינית, ראמי חמדאללה, פירק רשמית את ועדת הביטחון המשותפת בחודש יוני 2018. "חמדאללה החליט על פירוק הוועדה המשותפת" (בערבית), סוכנות הידיעות מען, 4 ביוני 2018, <https://www.maannews.net/Content.aspx?id=951367> (כניסה לאתר ב-30 באוגוסט 2018). למרות זאת, ועדת הביטחון המשותפת ממשיכה להפעיל את סמכות המעצר שלה ולהחזיק בעצורים. כתובת דואר אלקטרוני בין ארגון Human Rights Watch לעמאר א-דוויכ, מנכ"ל הנציבות הפלסטינית העצמאית לזכויות האדם" (ICHR) מה-9 באוגוסט 2018.

להעתיק מטלפונים סלולריים שנתפסו את כל המידע, ובכלל זה את אנשי הקשר. העיתונאי טארק אבו זייד משכם סיפר כי כאשר נעצר במאי 2016, לאחר שפרסם דיווח על עינויים ברשות הפלסטינית, הוא מסר לחוקריו את סיסמת הפייסבוק שלו כדי שאנשי כוחות הביטחון יפסיקו לכפות עליו "שאבח" ולהכות אותו. שירותי המודיעין עצרו אותו שוב באוגוסט 2017, וחקרו אותו על כמה פרסומים בפייסבוק, שאותם הם הדפיסו. ברצועת עזה, עבדאללה אבו שרה⁴, מורה למתמטיקה בן 55 בבית ספר של אונר"א, נעצר לאחר שמתח ביקורת על דבריו של מנהיג חמאס, לפיהם עזה עומדת איתן ומשגשגת. הוא מסר את סיסמת הפייסבוק שלו לאחר שהרשויות איימו לכלוא אותו למשך שישה חודשים אם יסרב. לאחר שנעצר ארבע פעמים בין החודשים ינואר 2017 וינואר 2018 והוחזק במשך פרקי זמן ממושכים ב"אוטובוס" הוא אמר: "החלטתי לעזוב אותם בשקט, כדי שהם יעזבו אותי בשקט".

בגדה המערבית, הרשות הפלסטינית משחררת פעמים רבות עצורים מבלי לבטל את כתבי האישום נגדם, כך שהאישומים נותרים תלויים ועומדים כעילה פוטנציאלית לזימונים או למעצרים עתידיים. הניסוח המעורפל של סעיפים בחוק העונשין ובחוק הפשיעה המקוונת, שפורסם בשנת 2017 ותוקן בשנת 2018 ואשר מעניק לרשויות סמכות נרחבת לפיקוח על הפעילות המקוונת ולהגבלתה, מקשים על אנשים לדעת איזה סוג של ביטוי נחשב לעבירה.⁴ לעתים קרובות הרשויות עוצרות או מזמנות את מתנגדיהן שוב ושוב לחקירה כאמצעי ענישה או כדי להטריד אותם ולהשתיקם.

ברצועת עזה, הרשויות מתנות בדרך קבע את שחרורם של עצורים בחתימה על התחייבות שלא לעסוק בצורת הביטוי הלא אלים שהובילה למעצרים.

אי מתן דין וחשבון

הרשויות הפלסטיניות, הן ברצועת עזה והן בגדה המערבית, כשלו בדרך קבע במיצועי הדין עם אנשי כוחות הביטחון בגין ביצוע מעצרים שרירותיים, שימוש מופרז בכוח, התעללויות בעצירים ושימוש בעינויים נגדם. הפיקוח החיצוני לא הוביל להפסקת שגרת ההתעללות, על אף שמן הראוי היה כי יוגבר לאחר הצטרפותה של פלסטין בחודש דצמבר 2017 לפרוטוקול האופציונלי של האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים (האמנה נגד עינויים) ולאחר שהרשויות החלו לדון בדרכים לכונן משטר פיקוח שיכלול ביקורי פתע, כנדרש על פי הפרוטוקול. אזרחים וארגוני זכויות אדם הגישו מאות תלונות באמצעות מנגנוני התלונה הפנימיים של כל אחד ממנגנוני הביטחון. עם זאת, ברוב המקרים של המקרים הרשויות לא נקטו שום פעולה משמעתית, ותלונות מעטות בלבד הובילו לנקיטת צעדים מנהליים או להעברת התיק לפתיחה בהליכים פליליים. על אף שתובעים צבאיים מוסמכים להעמיד לדין באופן עצמאי את אנשי כוחות הביטחון בגין מעשים פסולים, מבלי להתחשב בדרכתם, לארגון Human Rights Watch לא ידוע ולו על מקרה אחד שבו הורשע איש כוחות הביטחון בביצוע מעצר שרירותי או ביחס לא ראוי לעצורים.

⁴ "פלסטין: יש לתקן את החוק המגביל בדבר פשיעה מקוונת", הודעה לעיתונות של ארגון Human Rights Watch בדצמבר 2017, <https://www.hrw.org/he/news/2017/12/20/312600>.

השימוש הנרחב של הרשויות הפלסטיניות במעצרים שרירותיים ובעינויים משמעותו שהן מפרות כמה וכמה אמנות לזכויות האדם אליהן הצטרפה פלסטין בחמש השנים האחרונות. במכתב ששיגר Human Rights Watch אמרו רשויות חמאס כי הן קיבלו על עצמן לקיים את כל האמנות הבינלאומיות שאושרו על-ידי הרשות הפלסטינית. הזכות לחופש הביטוי מעוגנת היטב בסטנדרטים משפטיים בינלאומיים, ואלה אף אוסרים באופן מוחלט על עינויים כמו גם על יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים. חוק היסוד הפלסטיני משקף התחייבויות אלה, ומגן על "זכותו [של אדם] לפרסם את עמדתו בעל פה, בכתב, או בכל צורת אמנות שהיא, או באמצעות כל צורת ביטוי אחרת" ואינו מתיר לרשויות לעצור אנשים באופן שרירותי ולענות עצורים.

ועדת האו"ם נגד עינויים קבעה כי "עינויים ננקטים באופן שיטתי כאשר ברור שמקרי העינויים המדווחים לא התרחשו באקראי, במקום נתון או בזמן נתון, אלא שנראה כי הם ננקטים באופן סדיר, רווחים ומכוונים, לפחות בחלק ניכר משטח של המדינה המדוברת".⁵ היות שעינויים הם פשע שעליו חלה סמכות שיפוט אוניברסלית, מדינות נדרשות לעצור ולחקור כל אדם הנמצא בשטחן, ואשר נגדו קיימים חשדות מהימנים בדבר מעורבות בעינויים, בכל מקום שהוא, ולהעמידו לדין או להסגירו למקום שבו יועמד לדין. האמנה נגד עינויים מבהירה כי "אנשים המפעילים סמכות עליונה - לרבות פקידי ציבור - אינם יכולים לחמוק ממתן דין וחשבון או להימלט מאחריות פלילית למעשי עינויים או התעללות שביצעו הכפופים להם, מקום שבו ידעו או צריכים היו לדעת כי התנהגות אסורה כזו ננקטת, או שסביר להניח שהיא ננקטת, והם לא נקטו אמצעי מניעה סבירים ונחוצים".⁶ כאשר עינויים הם חלק מ"התקפה נרחבת או שיטתית על אוכלוסייה אזרחית", כלומר ננקטים במסגרת תוכנית או מדיניות של המדינה או של ארגון לביצוע פשע זה, הם בגדר פשע נגד האנושות שניתן להעמיד בגינו לדין בבית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC).

ארגון Human Rights Watch קורא לנשיא עבאס להתחייב בפומבי להפסקת המעצרים השרירותיים, העינויים ומתן הפטור מעונש לכוחות הביטחון ולהסמך גוף ממשלתי אמין ועצמאי שייבחן את מקומות המעצר, יחקור טענות בדבר מעשים פסולים ויעמיד בגינם לדין. על התובעים להימנע מהעמדה לדין של נאשמים על פי סעיפים בחוק העונשין שניסוחם מעורפל ואשר משמשים לביצוע מעצרים בגין מתיחת ביקורת על הרשויות בדרכים לא אלימות. על כוחות הביטחון להפסיק לעצור, לכלוא ולהעמיד לדין אנשים בגין התנגדות לא אלימה.

על רשויות חמאס להתחייב באופן דומה להפסקת המעצרים השרירותיים והעינויים ולהקמת מנגנון לפיקוח על נוהלי המעצר. על תובעים להימנע מהגשת כתבי אישום בגין עבירות כמו "פגיעה באחדות המהפכנית" או "שימוש לרעה בטכנולוגיה" להעמדה לדין של אנשים בגין התבטאויות ביקורתיות לא אלימות. עליהם לחקור באופן יסודי, ללא משוא פנים וללא דיחוי, את כל הטענות בדבר התעללות, ולהעמיד לדין אנשי כוחות הביטחון לגביהם קיימות ראיות לאחריות פלילית.

⁵ העצרת הכללית של האו"ם, דו"ח הוועדה נגד עינויים, A/51/44, 9 ביולי 1996, פסקה 214.

⁶ ועדת האו"ם נגד עינויים, האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים, הערה כללית מס' 2, יישום סעיף 2 על-ידי מדינות שהן צד לאמנה, U.N. Doc. CAT/C/GC/2 (2008).

על הרשויות הפלסטיניות ליישם את האמנות שאשררה פלסטין, ובמיוחד את האמנה נגד עינויים ואת הפרוטוקולים האופציונליים שלה, ולהקים גוף לאומי לפיקוח על מקומות המעצר.

הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס מסתמכות במידה ניכרת על תמיכה חיצונית. רשויות ארה"ב ביקשו מהקונגרס אישור להעברת סיוע בסך 60 מיליון דולר עבור שנת הכספים 2018, ו-35 מיליון דולר עבור שנת הכספים 2019, עבור כוחות הביטחון של הרשות, כתמיכה באמצעים לא קטלניים לצורך "פיקוח בינלאומי על חומרים נרקוטיים ואכיפת חוק" (INCLE). זאת, כדי "לתמוך בקיימותם ויעילותם של כוחות הביטחון של הרשות הפלסטינית ושל משרד הפנים שלה".⁷ הקונגרס פטר סכומים אלה מההגבלות שהוטלו במאס 2018 על הסיוע האמריקני לרשות הפלסטינית.⁸ ארה"ב, האיחוד האירופי ומספר מדינות אירופאיות מספקים לכוחות הביטחון של הרשות אימונים וכן תמיכה מסוגים אחרים. בכל הנוגע לחמאס, יחיא סינוואר הדגיש במאי 2018 את תמיכתה של איראן, וציין כי "הם סיפקו לנו משאבים רבים, שאיפשרו את פיתוח היכולות שלנו".⁹ קטאר ותורכיה סיפקו גם הן תמיכה כספית לרשויות חמאס.¹⁰ על מדינות אלה להשעות את הסיוע לכוחות ביטחון המעורבים בשימוש נרחב במעצרים שרירותיים ובעינויים, לרבות מנגנון הביטחון המסכל, שירותי המודיעין הכללי והוועדה הביטחונית המשותפת של הרשות הפלסטינית, וכן מנגנון ביטחון הפנים של רשויות חמאס, עד אשר הרשויות ינקטו צעדים ממשיים להפסקת המעצרים השרירותיים והעינויים.¹¹ כל התקשרות עם מנגנוני הביטחון הפלסטיניים צריכה להתמקד בהפסקת המעצרים השרירותיים והעינויים בידי כוחות אלה ובהבטחת מתן דין וחשבון על עינויים, מעצרים שרירותיים ופשעים חמורים אחרים.

על התובעת של בית הדין הפלילי הבינלאומי, פאטו בנסודה, לבחון את ביצוע המעצרים והיחס לאנשים המוחזקים במשמורת בידי הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס במסגרת כל חקירה עתידית של המצב בפלסטין. בהינתן הראיות המוצקות לביצוע פשעים חמורים בפלסטין מאז 2014, ארגון Human Rights Watch קרא לבנסודה לפתוח בחקירה רשמית בהתאם לחוקת רומא של בית הדין הפלילי הבינלאומי.

⁷ שירות המחקר של הקונגרס האמריקאי, "הסיוע הזר של ארה"ב לפלסטינים", 18 במאי 2018, <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RS22967.pdf> (כניסה לאתר ב-30 באוגוסט 2018). התכתבות ארגון Human Rights Watch עם מחלקת המדינה האמריקאית, 15 באוקטובר 2018.

⁸ "חוק ההקצבות המאוחד", HR 1625, 2018, הקונגרס ה-115 של ארצות הברית של אמריקה (2017-2018), זמין בכתובת: <https://www.congress.gov/bill/115th>. על פי דיווחים בתקשורת, באוגוסט 2018 ארה"ב שחררה כספים לכוחות הביטחון הפלסטיניים, על אף הקפאת הסיוע האמריקני לגדה המערבית ולרצועת עזה מאז ינואר 2018. אמיר תיבון, "אחרי הקפאה של חודשים: ממשל טראמפ העביר עשרות מיליוני דולרים לפלסטינים", הארץ, 2 באוגוסט 2018, <https://www.haaretz.co.il/news/world/america/premium-1.6340038> (כניסה לאתרים ב-30 באוגוסט 2018).

⁹ יחידת התיאום הביטחונית האמריקאית (USSC) לישראל ולרשות הפלסטינית פיקחה על הכשרת כוחות הביטחון של הרשות הפלסטינית מאז הפיצול בין פתח לחמאס ביוני 2007. על פי דיווחים, היחידה, שצוותה כולל קצינים מאנגליה, קנדה, טורקיה, איטליה והולנד, הגבילה בשנת 2012 את פעילותה ליעוץ וסיוע לרשויות המקומיות "מדינה ללא צבא, צבא ללא מדינה", מכון וושינגטון למדיניות המזרח הקרוב, מארס 2018, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/state-with-no-army-army-with> (כניסה לאתר ב-30 באוגוסט 2018). משרד התיאום של האיחוד האירופי לתמיכה במשטרה הפלסטינית (EUPOL COPPS) מספק למשטרה הפלסטינית תמיכה, ותקציבו, המסופק על-ידי כל המדינות החברות באיחוד האירופי וכן קנדה, נורווגיה ותורכיה, עמד בשנת הכספים 2017 עמד על 12.372 מיליון אירו. משרד התיאום של האיחוד האירופי לתמיכה במשטרה הפלסטינית, "מנדט", <http://eupolcopps.eu/en/content/what-eupol-cpps> (כניסה לאתר ב-30 באוגוסט 2018). קנדה, גרמניה, פינלנד, צרפת, איטליה, הולנד, נורבגיה, שבדיה ובריטניה יישמו גם הן, בין היתר, תוכניות הכשרה או תמיכה מסוג אחר בכוחות הביטחון של הרשות הפלסטינית. תימוכין שמורים בתיקי ארגון Human Rights Watch.

¹⁰ "ריאולוג מיוחד - יחיא סינוואר, ראש חמאס בעזה" (בערבית), 21 במאי 2018, סרטון וידיאו, https://www.youtube.com/watch?v=ISNSk_UOMFE, YouTube, (כניסה לאתר ב-30 באוגוסט 2018).

¹¹ "חמאס: תקיפת התפקיד שממלאות תורכיה וקטאר ביחס לרצועת עזה על-ידי פתח נובעת מתשוקה להשגת מטרות צרות" (בערבית), Sama News, 14 בפברואר 2017, <http://samanews.ps/ar/post/294485> (כניסה לאתר ב-30 באוגוסט 2018).

כמו כן, על פלטפורמות המדיה החברתית לבחון בקפידה בקשות של ממשלות לנתוני משתמשים, ובכלל זה הרשויות הפלסטיניות, ולהימנע מחשיפת נתוני משתמשים לממשלות במקרים שבהם החשיפה עלולה לתרום להפרות חמורות של זכויות האדם.

הן הרשות הפלסטינית והן רשויות חמאס מרבות לדבר על עצמאות ואחדות פלסטינית, אולם מעצרים ועינויים של יריבים ומבקרים שומטים את הקרקע מתחת לטיעון החזק ביותר שלהן: ההבטחה לחופש רב יותר. פיוס לאומי וחירות יחייבו התמודדות עם הפרות חמורות אלה, מיצוי הדין עם מבצעייהן ופירוק מנגנוני הדיכוי האחראים להן.

המלצות

לנשיא הרשות הפלסטינית, מחמוד עבאס

- להתחייב פומבית לשים קץ למעצרים השרירותיים ולעינויים בידי כוחות הביטחון ולמתן פטור מעונש בגין מעשים אלה.
- לכנס את המועצה המחוקקת הפלסטינית, כך שתוכל להכניס תיקונים משמעותיים בחוק העונשין.
- לבטל את חוק הפשיעה המקוונת ולהבטיח שכל חקיקה שתבוא לאחר מכן תעמוד בסטנדרטים הבינלאומיים ותנבע מתוך היועצות בחברה האזרחית הפלסטינית.
- לתת בידי גוף ממשלתי – שיעלה בקנה אחד עם מנגנון המניעה הלאומי המעוגן בפרוטוקול האופציונלי לאמנה נגד עינויים – ואשר יאוייש על-ידי אנשי מקצוע עצמאיים, את הסמכות לביצוע בדיקות פתע במקומות מעצר ידועים או באתרים המשמשים על-פי החשד להחזקת עצורים, באופן רשמי או בלתי רשמי, לחקור תלונות בדבר התעללות מצד מנגנוני הביטחון, להעמיד לדין בגינן בבתי משפט אזרחיים, ולשמור על תיעוד זמין לציבור של תלונות שהתקבלו, של חקירות ושל תוצאותיהן.
- להנחות את המושלים להפסיק להשתמש בסמכויותיהם הביצועיות כדי להורות על מעצרים שלא במסגרת הליכים חוקיים.

למועצה הפלסטינית המחוקקת

- לתקן את חוק העונשין כדי:
 - להסיר ממנו הוראות המגדירות השמצה כעבירה פלילית, ובכלל זה סעיף 144 בדבר העלבת עובד ציבור; סעיף 189 בדבר הוצאת דיבה בדפוס; סעיף 191 בדבר הכפשת עובד ציבור; וסעיף 195 בדבר העלבת בכיר.
 - לבטל את סעיף 150, המגדיר כעבירה פלילית יצירה של "סכסוכים בין פלגים".
- לבחון את החוק המקומי כדי להבטיח שהוא עולה בקנה אחד עם ההתחייבויות הבינלאומיות של פלסטין, לרבות עיגונה בחקיקה של חוקת רומא של בית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) ויישום האמנה נגד עינויים והפרוטוקול אופציונלי שלה. בכלל זה יש להגדיר בבירור עינויים ופשעים נגד האנושות כעבירה פלילית ולהבטיח כי עיקרון האחריות הפיקודית מעוגן בחוק הפלילי.
- לחוקק, בהתאם לחוק היסוד הפלסטיני ולמשפט זכויות האדם הבינלאומי, חוקים המעניקים לבתי משפט אזרחיים סמכות לחקור ולהעמיד לדין בגין הפרות לכאורה מצד מנגנוני הביטחון נגד אזרחים, ובכלל זה עיתונאים. זאת במיוחד, אך לא רק, במקרים של מעצרים שרירותיים או בלתי חוקיים ו/או התעללות באנשים המוחזקים במשמורת.
- לכוון מנגנונים עצמאיים ויעילים שיפצו את כל האנשים שנעצרו באופן שרירותי.

לתובע הכללי של הרשות הפלסטינית, אחמד אל-בארכ

- להימנע מהעמדה לדין של נאשמים מכוח סעיפים 144, 150, 189, 191 ו-195 לחוק העונשין, ומכוח חוק הפשיעה המקוונת.
- לחקור באופן יסודי, ללא משוא פנים וללא דיחוי, את כל הטענות בדבר עינויים בידי גורמי אכיפת החוק, מבלי להתחשב בדרגתם ובשאלה האם הקורבן או משפחתו הגישו תלונה רשמית.
- להעמיד לדין אנשים מכוחות הביטחון שנגדם קיימות ראיות לאחריות פלילית בגין פשעים אלה, באופן שיבטיח שכל מי שביצע הפרות חמורות של זכויות האדם יובא לדין מבלי להתחשב בדרגתו או בהשתייכותו הפוליטית.
- להורות לתובעים בכל הרמות לערוך באופן סדיר בדיקות פתע של מקומות מעצר ידועים ושל מקומות המשמשים על-פי החשד למעצר ולחקור את כל הטענות בדבר עינויים והתעללות.
- להורות לתובעים שלא להשתמש בהודאות ובראיות אחרות אשר ייתכן כי הושגו באמצעות עינויים, למעט במסגרת תיקים המנוהלים נגד המענים לכאורה.
- להנחות את השופטים שלא להשתמש בהודאות ובראיות אחרות אשר ייתכן כי הושגו באמצעות עינויים, למעט במסגרת תיקים המנוהלים נגד המענים לכאורה.
- לפרסם נתונים על מספר החקירות שנפתחו, המקרים שהופנו להגשת כתבי אישום, ומספר ההרשעות, בגין הפרות שביצעו כוחות הביטחון.

למשרד הפנים, למנגנון הביטחון המסכל, לשירותי המודיעין ולוועדת הביטחון המשותפת של הרשות הפלסטינית

- להפסיק לעצור ולכלוא אנשים בגין מתיחת ביקורת על הרשויות בדרכים לא אלימות.
- להפסיק את השימוש ב"שאבח" לפרקי זמן ממושכים ולהתחייב בפומבי כי לא ייעשה שימוש בשיטה זו וכי וכל איש כוחות הביטחון שישתמש בה יועמד לדין.
- לוודא שמצלמות מותקנות בחדרי החקירה בכל מתקני המעצר.
- לשתף פעולה באופן מלא עם כל חקירה פלילית של הפרות שבוצעו בידי כוחות הביטחון ולשמור ולחשוף כמבוקש כל ראיה אפשרית להפרות חמורות של זכויות האדם הנמצאת ברשותם.
- לפרסם את שמותיהם של כל גורמי הביטחון נגדם ננקטו צעדים משמעותיים ואת הצעדים המשמעותיים שנקטו נגדם בגין התעללות בעצורים.

לתובע הצבאי הראשי, האלוף איסמאעיל פראג'י

- לחקור באופן יסודי, ללא משוא פנים וללא דיחוי, את כל הטענות בדבר עינויים בידי גורמי אכיפת החוק, מבלי להתחשב בדרגתם ובשאלה האם הקורבן או משפחתו הגישו תלונה רשמית.

- להעמיד לדין אנשים מכוחות הביטחון שנגדם קיימות ראיות לאחריות פלילית בגין פשעים אלה, באופן שיבטיח שכל מי שביצע הפרות חמורות של זכויות האדם יובא לדין מבלי להתחשב בדרגתו או בהשתייכותו הפוליטית.
- לפרסם נתונים על מספר החקירות שנפתחו, המקרים שהופנו להגשת כתבי אישום, ומספר ההרשעות בגין הפרות שביצעו כוחות הביטחון.

לרשויות חמאס ברצועת עזה

- להתחייב פומבית לשים קץ למעצרים השרירותיים ולעינויים בידי כוחות הביטחון ולמתן פטור מעונש בגין מעשים אלה.
- להפסיק לעצור, לכלוא ולהעמיד לדין אנשים בגין מתיחת ביקורת לא אלימה על הרשויות.
- להפסיק לדרוש מהעצורים, כתנאי לשחרור, להתחייב שלא לממש את זכותם לעסוק במחאה או בביקורת לא אלימה על הרשויות.
- לחקור באופן יסודי, ללא משוא פנים וללא דיחוי, את כל הטענות בדבר עינויים נגד גורמי אכיפת החוק מבלי להתחשב בדרגתם ובשאלה האם הקורבן או משפחתו הגישו תלונה רשמית.
- להעמיד לדין אנשים מכוחות הביטחון שנגדם קיימות ראיות לאחריות פלילית בגין פשעים אלה, באופן שיבטיח שכל מי שביצע הפרות חמורות של זכויות האדם יובא לדין מבלי להתחשב בדרגתו או בהשתייכותו הפוליטית.
- לפרסם את שמותיהם של כל גורמי הביטחון נגדם ננקטו צעדים משמעותיים ואת הצעדים המשמעותיים שנקטו נגדם בגין התעללות בעצורים.
- להימנע מהעמדה לדין של נאשמים מכוח חוקים מעורפלים, כמו אלה המוציאים מחוץ לחוק "שימוש לרעה בטכנולוגיה" ו"פגיעה באחדות המהפכנית".
- להפסיק להעמיד לדין אזרחים בבתי משפט צבאיים, לרבות באמצעות סירוב לבקשותיהם של מנגנוני הביטחון להנפיק צווי מעצר לאזרחים ולבקשותיהם של תובעים צבאיים לאשר הארכות מעצר של אזרחים.
- לוודא שבכל מתקני המעצר מותקנות מצלמות.
- להורות לתובעים שלא להשתמש בהודאות ובראיות אחרות אשר ייתכן כי הושגו באמצעות עינויים, למעט במסגרת תיקים המנוהלים נגד המענים לכאורה.
- להקים מנגנון למעקב אחר מספר העצירים בכל מקומות המעצר, לרבות מתקנים המופעלים על-ידי מנגנון ביטחון הפנים, כמו-גם על-ידי כל ענפי המשטרה הרגילה, משטרת הסמים ובלשי המשטרה ולפרסם מספרים אלה מדי חודש.

לארצות הברית, לאיחוד האירופי ולמדינות אחרות

- לפרסם הצהרה פומבית המביעה חשש בעקבות המעצרים השרירותיים השיטתיים של מתנגדי משטר ברשות הפלסטינית וההתעללות באלה מהם המוחזקים במשמורת.

- להשעות את הסיוע לכוחות ביטחון המעורבים בשימוש נרחב במעצרים שרירותיים ובעינויים, לרבות כוחות הביטחון המסכל, שירותי המודיעין הכללי והוועדה הביטחונית המשותפת של הרשות הפלסטינית. זאת, עד אשר הרשויות ינקטו צעדים ממשיים להפסקת המעצר של מבקרי הרשות והשימוש בעינויים נגד עצירים וכן לחקירה, העמדה לדין וענישה של אנשי כוחות הביטחון האחראים להפרות, וידווחו בפומבי על העמידה בתנאים אלה. כל התקשרות עם מנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית צריכה להתמקד בהפסקת המעצרים השרירותיים והעינויים בידי כוחות הביטחון ובהבטחת מתן דין וחשבון על עינויים, מעצרים שרירותיים ופשעים חמורים אחרים.

לקטאר, איראן ותורכיה

- לפרסם הצהרה פומבית המביעה חשש בעקבות המעצרים השרירותיים השיטתיים של מתנגדי משטר ברשות הפלסטינית וההתעללות באלה מהם המוחזקים במשמורת.
- להשעות את הסיוע לכוחות ביטחון המעורבים בשימוש נרחב במעצרים שרירותיים ובעינויים, לרבות מנגנון ביטחון הפנים המופעל על-ידי רשויות חמאס. זאת, עד אשר הרשויות ינקטו צעדים ממשיים להפסקת המעצר של מבקרי הרשויות והשימוש בעינויים נגד עצירים וכן לחקירה, העמדה לדין וענישה של אנשי כוחות הביטחון האחראים להפרות, וידווחו בפומבי על העמידה בתנאים אלה. כל התקשרות עם מנגנוני הביטחון של רשויות חמאס צריכה להתמקד בהפסקת המעצרים השרירותיים והעינויים בידי כוחות הביטחון ובהבטחת מתן דין וחשבון על עינויים, מעצרים שרירותיים ופשעים חמורים אחרים.

לתובעת הראשית של בית הדין הפלילי הבינלאומי, פאטו בנסודה

- לפתוח בחקירה רשמית של פשעים חמורים שבוצעו בפלסטין.
- לבחון את ביצוע המעצרים והיחס לאנשים המוחזקים במשמורת בידי הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס, לרבות השימוש בעינויים ובמעצרים שרירותיים, במסגרת חקירה עתידית של המצב בפלסטין.

לחברות המדיה החברתית ולספקי שירותי האינטרנט

- לבחון בקפידה בקשות של ממשלות לנתוני משתמשים, ובכלל זה מהרשויות הפלסטיניות, ולהימנע מחשיפת נתוני משתמשים במקרים שבהם הדבר עלול לתרום להפרות חמורות של זכויות האדם, לרבות מעשי תגמול על התבטאויות לא אלימות.
- לאפשר ליחידים שלהם נשקפת סכנה של מעשי תגמול בגין התבטאויות לא אלימות במדיה החברתית להשתמש בשמות בדויים בפלטפורמות שלהם.

לוועדת המשנה למניעת עינויים ויחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים

אחרים

- לבקש לקיים ביקור לצורך עריכת ביקורות פתע במקומות מעצר המופעלים על-ידי הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס, בהתאם לתנאי הפרוטוקול האופציונלי של האמנה נגד עינויים, שאליו הצטרפה בפלסטין בדצמבר 2017.

למדינת פלסטין

- למסור הזמנות שאינן מוגבלות בזמן לדווח האו"ם המיוחד לקידום הזכות לחופש הדעה והביטוי ולהגנה עליה, לדווח האו"ם המיוחד לנושא עינויים, לדווח האו"ם המיוחד לנושא עצמאות הרשות השופטת, לקבוצת העבודה של האו"ם בנושא מעצרים שרירותיים, לוועדת המשנה של הפרוטוקול האופציונלי לאמנה נגד עינויים ולמשרד התובעת של בית הדין הפלילי הבינלאומי, כדי שיוכלו ללמוד על ההפרות הרלוונטיות בפלסטין.
- לשתף פעולה עם ועדת המשנה למניעת עינויים ויחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים, גם אם הרשויות הישראליות אינן מאפשרות את כניסת נציגיה, ולפרסם מיד כל דו"ח שתוציא תחת ידה.

שתי רשויות, דרך אחת, אפס התנגדות מעצרים שרירותיים ועינויים תחת הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס

הפגנה בעקבות משבר החשמל במחנה הפליטים ג'באליא שבוצעת עזה, 12 בינואר 2017. אחד המפגינים אוזח שלט עם כיתוב בערבית: "אנחנו רוצים חשמל". באותו יום עצרו כוחות הביטחון של חמאס עשרות משתתפים בהפגנת בג'באליא.
© 2017 מחמוד אבו סלאמה

משטרת המהומות הפלסטינית מתעמתת עם מפגינים המוחים על התיאום הביטחוני בין הרשות הפלסטינית לבין ישראל בעיר רמאללה שבגדה המערבית, 23 ביוני 2014.
Reuters 2014 ©

ב-25 השנים שחלפו מאז העניקו הסכמי אוסלו לפלסטינים מידה מסוימת של שלטון עצמי על חלקים מהגדה המערבית ומרצועת עזה, זכותם למחוח ולמתוח ביקורת על רשויותיהם בדרכים לא אלימות דוכאה כדבר שבשגרה.

הן הרשות הפלסטינית שבשליטת פתח בגדה המערבית והן רשויות חמאס ברצועת עזה ביצעו בשנים האחרונות מעצרים שרירותיים רבים של עיתונאים, מפגינים, פעילים סטודנטיאליים וכותבים במדיה החברתית, וכלל שהעמיקה הירבות ביניהן, התמקדו בעיקר בתומכי הצד היריב. הרשות הפלסטינית ורשויות חמאס משתמשות במעצר כדי להעניש מבקרים ולהרתיע אותם ואנשים אחרים מפני אקטיביזם. לשם כך הן מסתמכות, בעיקר, על חוקים רחבים מדי, המגדירים כעבירה פלילית פעילות כמו "העלבת בכירים", גרימת "סכסוכים בין פלגים", או "גרימת נזק לאחדות המהפכנית".

כוחות הביטחון בגדה המערבית וברצועת עזה משתמשים באופן שגרתי בעינויים, לרבות כפייה של תנחות לחץ מכאיבות על עצירים, למשך מספר שעות בכל פעם, ובכלל זה על אנשים שאינם מועמדים כלל לדין ואשר משוחררים בתוך מספר ימים.

דו"ח זה, המבוסס על תחקיר שכלל 86 מקרים של התעללות לכאורה, מתעד כיצד הפרות שיטתיות אלה מנוגדות לחובות המשפטיות המוטלות על פלסטין עקב הצטרפותה לאמנות בינלאומיות מרכזיות לזכויות האדם מאז שנת 2014. מתן פטור ממשי מעונש על הפרות חמורות הוא בגדר נורמה. זאת, על אף שלכוחות הביטחון ישנם מנגנונים שנועדו לקבל מאזרחים תלונות על הפרות ולחקור אותן.

ארגון Human Rights Watch קורא לגורמים הבינלאומיים השונים המספקים תמיכה לכוחות הביטחון של הרשות הפלסטינית ושל רשויות חמאס להשעות את הסיוע למנגנונים המעורבים במעצרים שרירותיים ובעינויים. זאת, עד אשר הרשויות ישימו קץ לפרקטיקות אלה וימצו את הדין עם האחראים להפרות.